

Оқу пәндері арқылы құндылықтарды қалыптастыру

**Балтабаева Ж.Қ., Абай атындағы
ҚазҰПУ-дың профессоры, п.ғ.д.**

Орта білім беру бойынша айқындалған негізгі құндылықтар

- 1) қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік;
- 2) құрмет;
- 3) ынтымақтастық;
- 4) еңбек пен шығармашылық;
- 5) ашықтық;
- 6) өмір бойы білім алу.

Қазақ тілі

5-сынып	Құндылықтар
Тақырыптар: «Киіну. Сән. Талғам» «Отбасылық дәстүрлер мен мерекелер» «Жануарлар әлемі мен өсімдіктер дүниесі» «Адамның сырт келбеті мен мінезі» т.б.	Өмір бойы білім алу Құрмет Еңбек пен шығармашылық

Қазақ тілі

11-сынып	Құндылықтар
<p>Тақырыптар:</p> <p>«Ұлттық құндылықтар»</p> <p>«Ұрпақтар сабақтастығы»</p> <p>«Әлем таныған Қазақстан»</p> <p>«Жаһандық экономиканың көшбасшылары»</p> <p>«Қаржы орталығының құрылуы» т.б.</p>	<p>Қазақстандық патриотизм және азаматтық жауапкершілік</p> <p>Өмір бойы білім алу</p> <p>Еңбек пен шығармашылық</p>

Әдебиет

7-сынып	Құндылықтар
<p>Тарау тақырыптары:</p> <ol style="list-style-type: none">1.Көне күндерден жеткен жәдігерлер2.Толғауы тоқсан қызыл тіл3.Балалар мен үлкендер4.Ұрпақ тәрбиесі	<p>Қазақстандық патриотизм және азаматтық жауапкершілік</p> <p>Құрмет</p> <p>Өмір бойы білім алу</p>

1. Қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінің материалдары құндылықтарды қалыптастыруға ыңғайлы.

2. Математика, физика, химия, биология, география секілді пәндер бойынша Стандартта көрсетілген құндылықтарды білімалушылардың бойында қалай қалыптастыруға болады?

3. Аталған пәндер оқулықтарындағы материалдар арқылы құндылықтарды қалыптастыра аламыз ба?

Математика

5-сынып	Құндылықтар
Тақырыптар: 8-б.,1-есеп. Бейбітшілік пен келісім сарайы» 22-б., 46-есеп 23-б., 49-есеп	Ынтымақтастық Құрмет Азаматтық жауапкершілік

Алгебра

8-сынып	Құндылықтар
<p>67-б. 206-есеп, 2-тапсырма.</p> <p>Екі жұмысшы бірігіп, жұмысты 6 күнде орындайды. Егер екеуі жеке орындаса, екінші жұмысшы 1-ге қарағанда, 5 күн кем жібереді. Әрбір жұмысшы жұмысты жеке орындау үшін неше күн керек?</p>	<p>Ынтымақтастық</p>

Информатика

7-сынып	Құндылықтар
4-б.«Ақпараттық өлшеу және компьютерлік жад»	Өмір бойы білім алу
23-б. «Әртүрлі форматтағы файлдардың архивтерін құру және архивтен шығару»	Еңбек пен шығармашылық
39-б.«Вирустан қорғау қауіпсіздігі»	

Физика

	Құндылықтар
9-сынып. «Жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт» «Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі» «Экологиялық мәдениет»	Қазақстандық патриотизм Өмір бойы білім алу Еңбек пен шығармашылық

Биология

9-сынып	Құндылықтар
Тақырыптар: «Жердегі тіршілік үшін судың маңызы» «Көмірсулардың қасиеттері және қызметтері» «Адам гемоглобині мен миоглобиннің құрылысы мен қызметі» «Тыныс алу», «Бөліп шығару»	Құрмет Өмір бойы білім алу Еңбек пен шығармашылық

Химия

	Құндылықтар
8-сынып Табиғаттағы су	Өмір бойы білім алу
9-сынып «Металдар мен құймалар» тарауы	Қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік
«Адам организміндегі химиялық элементтер»	Өмір бойы білім алу Еңбек пен шығармашылық

НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА РАҚМЕТ!

Әдеби шығармаларды оқытуда құндылыққа бағдарланған тәсілді жүзеге асыру

Ы.Алтынсарин атындағы ҰБА
Есепбай Жанбота

«...қазақта бай әдебиет бар, соның асыл мақсұтын таныту» А.Байтұрсынұлы

Әдебиеттің асыл мақсұты:

- ғасырлар бойы қордаланған ұлттық құндылықтарды жас жеткіншектер бойына сіңіру;
- жеткіншектерді отансүйгіштікке, патриотизмге тәрбиелеу;
- көркем ойды әдемі жеткізе білу дағдысын қалыптастыру;
- ойын нақтылы жеткізуге және көркем жазуға үйрету;
- әдеби шығармалардан алған үлгі-өнегені өмірде қолдануға дағдыландыру.

Құндылыққа бағдарланған білім беру

МЖМБС көрсетілген құндылықтар:

1. Қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік
2. Құрмет
3. Ынтымақтастық
4. Еңбек пен шығармашылық
5. Ашықтық
6. Өмір бойы білім алу

I. Ұлттық құндылықты жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалар:

- ❖ «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясы
- ❖ «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру»

бағдарламасы

- ❖ «Ұлы даланың жеті қыры»

II. Өлкетану материалдары

III. Тұлғалар тарихы: хандар, билер, батырлар, Алаш қайраткерлері және т.б.

IV. Тәуелсіздік жолындағы күрестер.

Үлгілік оқу бағдарламасы

«Қазақ әдебиеті» оқу пәнінің мақсаты – білім алушылардың бойында:

- ✓ ақыл-ой қабілеті мен тұлғалық, адамгершілік қасиеттерді,
- ✓ қазақстандық патриотизмді,
- ✓ ұлттық мәдениет пен әдеби мұраларға құрметті,
- ✓ өз ата-бабаларының жетістіктеріне деген мақтаныш сезімін қалыптастыру;
- ✓ ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту;
- ✓ креативті ойлау, коммуникативті құзыреттіліктерін дамыту.

Зерттеу жұмыстары:

- ✓ Менің туған өлкем өлеңдер мен прозада
- ✓ Туған өлке публицистика беттерінде
- ✓ «Менің туған өлкем» электрондық энциклопедиясы
- ✓ Туған өлкені сипаттау

Құндылыққа бағдарланған білім беру

Құндылық түрлері:

- жалпыадамзаттық құндылықтар;
- адами құндылықтар;
- отбасылық құндылықтар;
- **әлеуметтік-мәдени құндылықтар;**
- зияткерлік құндылықтар;
- материалдық құндылықтар;
- эстетикалық құндылықтар.

- М.Әуезов «Көксерек» әңгімесі, «Күлтегін» жыры;
- М.Жұмабаев «Батыр Баян» поэмасы, М.Шаханов «Нарынқұм зауалы» поэмасы, Ахмет Байтұрсынұлы «Егіннің бастары» мысалы;
- Ыбырай Алтынсарин «Қыпшақ Сейітқұл», «Атымтай Жомарт», «Дүние қалай етсең табылады?» әңгімелері;
- Т.Әбдіков «Қонақтар» әңгімесі;
- «Қыз Жібек» жыры, М.Мақатаев «Аққулар ұйықтағанда» поэмасы

Жалпыадамзаттық құндылықтар

- ✓ жауапкершілік;
- ✓ әділеттілік;
- ✓ бостандық;
- ✓ мейірімділік;
- ✓ адалдық;
- ✓ махаббат

- ✓ достық;
- ✓ құрмет;
- ✓ сенім;
- ✓ ынтымақтастық;
- ✓ түсіністік

Адами құндылықтар

- ✓ сыйластық;
- ✓ кішіпейілділік;
- ✓ төзімділік;
- ✓ табандылық
- ✓ еңбекқорлық

- ✓ адалдық;
- ✓ ризашылық;
- ✓ тәртіп;
- ✓ тұрақтылық
- ✓ эмпатия

Құндылықтарға бағдарланған оқыту мақсаттары

1.	Құрмет	шығармадағы эпизодтар арқылы тарихи құндылығын бағалау; кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау; шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; кейіпкерді өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу; шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу
2.	Ашықтық	көркем шығармадан алған әсерін сипаттап авторға хат, өлең жазу; шығармадағы табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттап жазу; шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу; шығармадан алған үзінділерді қайта өңдеп, креативті жазу; автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу
3.	Патриотизм және жауапкершілік	әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіру; әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан талдау; әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан ашу;

Құндылықтарға бағдарланған оқыту мақсаттары

4.	Еңбек және шығармашылық	көркем шығармалардан шағын көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту; көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазу
5.	Өмір бойы білім алу	шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беру; кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау; шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; шығарма бойынша жазылған әдеби сын-пікірлерге сүйене отырып, өзіндік сыни пікір жазу
6.	Ынтымақтастық	кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру; шығармадағы кейіпкерлер қарым-қатынасын отбасылық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу

Әдеби шығармалар арқылы қалыптасатын құндылықтар

Сыныбы	Оқу мақсаттары	Оқытылатын көркем шығарма	Пән арқылы қалыптасатын құндылық түрі
7-сынып	әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау	«Қыз Жібек» жыр	Өзгені сыйлау, өз әрекеті үшін жауапкершілік алу, басқа пікірлерді тыңдау, құлақ асу құндылықтары
	көркем шығарманың идеясы мен мазмұнын талдау		әдемілікті бағалау, махаббатты қадірлеу, сұлулықты сезіну сияқты эстетикалық құндылықтар қалыптасады
	әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан талдау	Орхон - Енисей ескерткіштері «Күлтегін» жыры	адамгершілік құндылықтарды қалыптастыру, жырдың тарихи құндылығын талдау
	көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау	Қазтуған жырау «Қазтуғанның қонысымен қоштасуы»	оқушылардың жаңа білімге ашықтығы, еңбекқорлық пен шығармашылық құндылықтары қалыптасады
	көркем шығарманың идеясы мен мазмұнын талдау		туған жерге сүйіспеншілік және оны бағалай білу құндылықтары қалыптасады
	көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, үзінділерді жатқа айту	Жиёмбет жырау «Еңсегей бойлы Ер Есім»	патриотизм — өз Отанына деген мақтаныш, адамның қоғам мен мемлекетке, елдің тарихы мен дәстүрлеріне деген құрметі Есім ханның бейнесін талдау арқылы қалыптасады.
	шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу	М. Жұмабаев «Батыр Баян»	жеке құндылықтар, адамгершілік құндылықтары мен моральдық және эстетикалық құндылықтар
	әдеби шығарманың эстетикалық құндылығы туралы шағын сыни шолу жазу	Т. Әбдіков «Қонақтар»	отбасылық құндылықтарды (үлкенді сыйлау, отбасын сақтау, кішіге қамқорлық, қонақжайлық) қалыптастыра отырып, шығарманың эстетикалық құндылығы, көркемдік құндылығы талданады

«Қазақ әдебиеті» пәнін оқытуда білім алушының бойына:

- адамгершілік-эстетикалық,
- мәдени-тарихи құндылықтарды дарыту;
- ұлттық әдет-ғұрып, салт-дәстүрлерді таныту;
- оқушылардың тілдік қорын байыту ұсынылады.

Рухани жаңғыру идеясы негіздерінің құндылықтарын «Елдіктің жеті тұғыры» қағидаларын оқыту мен тәрбиелеуде жүзеге асыру ұсынылады:

«Елдіктің жеті тұғыры» қағидалары:

«Тәуелсіздік – кез-келген азамат үшін ең қастерлі құндылық» принципі

«Бірлік пен келісім – елдігіміздің мызғымас тұғыры» принципі

«Жер – ата-баба мұрасы, халық қазынасы» принципі

«Отбасы мен салт-дәстүр – қоғамның алтын діңгегі» принципі

«Ұлттық мәдениет – халықтың рухани тірегі» принципі

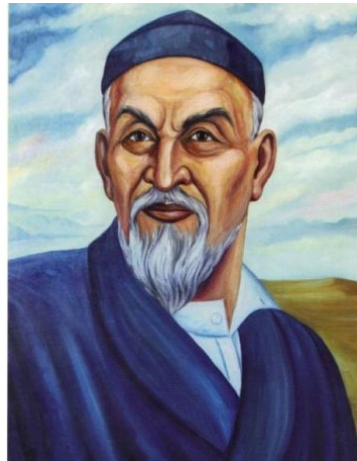
«Білім мен еңбек – бақуатты өмірдің кілті» принципі

«Прагматизм – бәсекеге қабілетті болудың кепілі» принципі

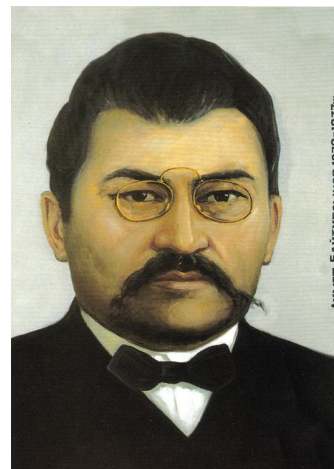
ЖАҢА ОҚУ ЖЫЛЫНДАҒЫ АТАУЛЫ КҮНДЕР

**Қаз дауысты Қазыбек
бидің туғанына
355 жыл**

**Дулат Бабатайұлының
туғанына
220 жыл**

**Ахмет Байтұрсынұлының
туғанына
150 жыл**

**Мұхтар Әуезовтің
туғанына
125 жыл**

**Ғабит Мүсіреповтің
туғанына
120 жыл**

**Әзілхан Нұршайықовтың
туғанына
100 жыл**

**Шерхан Мұртазаның
туғанына
90 жыл**

**Дулат Исабековтің
туғанына
80 жыл**

Назарларыңызға рақмет!